

ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ОСВІТИ І БІЗНЕСУ НА ЗАСАДАХ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ Антонюк А.А.	113
НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ВНУТРІШНЬОМУ РИНКУ УКРАЇНИ Васильців Т.Г., Ткачук І.-М.О.	115
НАПРЯМКИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ Притула Н.М.	118
СТАТИСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ Голобородько Т.В.	120
АКТУАЛЬНІСТЬ ЗНИЖЕННЯ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ Кадол Л.В.	123
УПРАВЛІННЯ ЕФЕКТИВНІСТЮ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Короленко Р.В.	125
НАУКОВИЙ НАПРЯМ 5	
«Кадровий менеджмент та управління трудовими ресурсами»	
ВПЛИВ ФАКТОРІВ НА ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ Шахно А.Ю.	129
ДОСВІД «ВИПЕРЕДЖАЮЧОЇ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ» ЗАКОРДОННИХ КРАЇН Овчинникова Т.В., Рибалко К.С.	131
МОЛОДІЖНИЙ ФРІЛАНС В УКРАЇНІ Кметик А. О.	133

НАУКОВИЙ НАПРЯМ 1
«Стратегічний та адміністративний менеджмент.
Маркетинг підприємств: проблеми та перспективи розвитку»

**УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ СТРАТЕГІЧНИХ ІННОВАЦІЙНО-
ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ**

Варава Л.М.
д.е.н., професор
Криворізький національний університет

Основою сучасної концепції розвитку промислових підприємств є підвищення науково-технічного, дослідницького та інтелектуального потенціалу на інноваційних засадах. З цією метою в рамках системного підходу до реалізації перспективних управлінських рішень на підприємствах розробляються і впроваджуються стратегічні інноваційно-інвестиційні проекти за різними напрямками діяльності.

Галузева специфіка підприємств і проектів, що на них реалізуються, які покликані забезпечити досягнення певних стратегічних цілей, обумовлює різні підходи до аналізу, оцінки й способів зниження проектних ризиків. За зазначеними причинами існуючі методики управління ризиками вимагають подальшого удосконалювання, і насамперед, у напрямі розробки й реалізації відповідної стратегії.

Для побудови системної методики виявлення, урахування, вимірювання проектних ризиків і управління ними доцільно розглядати ряд взаємозалежних категорій і понять, що характеризують дану проблему.

У загальному розумінні ризик має двоякий сенс. З одного боку - це ймовірність втрати частини ресурсів, недоодержання доходів, з іншого боку - можливість одержання вигоди. Однак, при реалізації проектів насамперед розглядаються *негативні події*, пов'язані з фінансовими втратами внаслідок прогностного, імовірнісного характеру майбутніх грошових потоків.

Аналіз *ретроспективних*, тобто минулих, ризиків використовується в основному, щоб з урахуванням досвіду впровадження й функціонування попередніх проектів на конкретному підприємстві або в галузі, здійснювати більш коректну й точну оцінку поточних і, особливо, перспективних ризиків. Із цією метою, на наш погляд, можна використовувати імовірнісну оцінку реалізації того або іншого ризику з урахуванням минулого досвіду, коригування фактичних показників оцінки минулих ризиків за

нових умов упровадження проекту, експертні думки фахівців.

Ризики, які, за даними аналізу минулих років, мають сталий характер прояву, і можуть розглядатися в стратегічній перспективі за характером обумовлених ними втрат, належать до *перспективних* (стратегічних). Вони повинні розглядатися як пріоритетні при виборі оптимального варіанту стратегічного інноваційно-інвестиційного проекту.

Якісний аналіз ризиків інноваційно-інвестиційних проектів включає таку послідовність проведення робіт:

- підбір досвідченої команди експертів з виявлення можливих видів ризиків і визначення їхньої пріоритетності;
- розгляд альтернативних варіантів вирішення завдання, поставленого в проекті;
- виявлення потенційних простих ризиків на кожній стадії життєвого циклу проекту та їхній опис;
- визначення впливу зовнішніх і внутрішніх факторів та умови прояву інвестиційних ризиків;
- визначення експертами можливості настання простих ризиків за різними напрямками функціонування і їхніх пріоритетів;
- виявлення специфічних видів ризиків комплексного проекту і їхньої приналежності до окремих "локальних" проектів і заходів;
- попередній аналіз комплексного інвестиційного ризику проекту, що складається із сукупності простих ризиків;
- розробка заходів, що сприяють нейтралізації або зниженню ступеня впливу інвестиційних ризиків.

У процесі управління інвестиційним ризиком доцільно дати визначення **комплексного** ризику проекту, що є своєрідним поєднанням (сукупністю) простих ризиків. Прості ризики визначаються ступенем конкретного впливу одного з факторів внутрішнього або зовнішнього середовища на реалізацію проекту. Будь-який простий ризик виникає внаслідок здійснення певної події й кожна подія розглядається незалежно від інших.

Для визначення характеру впливу й ступеня пріоритетності необхідно скласти вичерпний перелік можливих ризиків проекту й представити його за стадіями виконання проектних робіт.

Важливим завданням якісного аналізу є встановлення ступеню впливу окремих ризиків на реалізацію інноваційно-інвестиційного проекту. З метою більшої обґрунтованості й точності одержуваного результату пропонується: 1) за допомогою ретроспективного аналізу встановити частоту прояву окремих простих ризиків; 2) визначити ймовірність прояву простих ризиків, що мають можливість реалізації протягом життєвого ци-

клу всього стратегічного проекту і в окремих "локальних" проектах у короткостроковому періоді, за допомогою математичних методів; 3) установити ступінь впливу окремих ризиків на підсумкові показники стратегічного проекту на основі кількісного визначення збитків; 4) з урахуванням оцінки ймовірності й ступеня впливу окремих простих ризиків установити їхню пріоритетність при реалізації стратегічного проекту; 5) з урахуванням попередніх результатів, що отримуються за зазначеними пунктами, установлюються допустимі рівні пріоритетних перспективних ризиків.

Комплексний ризик (R_k) стратегічного інноваційно-інвестиційного проекту формується на основі найбільш впливових ризиків і форм їхнього прояву. Інтегральна оцінка комплексного ризику повинна враховувати незалежність перспективних ризиків вищого пріоритету, ймовірність їхнього настання й оцінку збитків. В інтегральну оцінку включаються ризики, що тільки найсуттєвіше впливають на результуючі показники проекту.

Вибір методів, що дозволяють мінімізувати втрати, залежить від галузевих особливостей реалізації проекту, видів і факторів ризиків, оцінки можливих збитків, співвідношення зовнішніх і внутрішніх ризиків, виявлених при якісному аналізі.

ЦІНОУТВОРЕННЯ НА ПРОДУКЦІЮ, ВИРОБЛЕНУ З ГІРСЬКИХ ПОРІД ВУГІЛЬНИХ ТЕРИКОНІВ

Вагонова О.Г.

д.е.н., професор

Національний гірничий університет, м. Дніпро

Важливішим фактором, що впливає на інвестиційну привабливість утилізації вугільних териконів, є ціна виробленої продукції та механізм ціноутворення. Розглянуто загальні положення, які визначають поведінку інвестора при встановленні ціни на продукцію з вугільних відходів на етапі визначення економічної оцінки терикону гірських порід. Особливості такого ціноутворення полягають у наступному:

- невеликий обсяг гірничопідготовчих робіт з вилучення корисних копалин, як мінеральної сировини для виготовлення продукції. Це дозволяє встановити на продукцію низьку ціну порівняно з ціною її виготовлення в умовах природного (геологічного) родовища;
- наявність у відвалі гірських порід підвищеного, у порівнянні із при-